

fuldt ud, når jorden ikke vil blive på plads, og når planterne som følge heraf vantrives, så kun en enkelt robust art klarer sig, og kvælende andre planter breder sig overalt. Værst er det hvor monumentet (i reglen en natursten) er stillet op på en betonsokkel for at give såvel sten som stenhøj en ønsket højde. Synet af en sådan grinende betonsokkel, som dukker frem, når jorden sætter sig, forværrer selvsagt kun billedet. At få gravstedsbrugerne gjort begribeligt at vedligeholdelsen af en af disse gammeldags stenhøje med omplantning og jordtilførsel er en konstant tilbagevendende begivenhed, som koster penge, er næsten ugørligt. Den stadig oftere hørte vending om, at graven skal kunne „passe sig selv“, betyder for de fleste, at når man betaler kirkegården for årlig renholdelse, regner man skam også med, at graven for disse penge holdes fuldstændig vedlige, og man er derfor ikke indstillet på kon-

5. Rigtigt placeret natursten.
Forf. foto.

stante udgifter på et stenparti. Derfor: når man kommer ud for et tilfælde som det billedet her viser (den sunkne stenhøj med tilhørende sokkel), er der kun et at gøre, nemlig at få soklen hugget bort, stenen ned paa jorden, og saa plante et stenbed som det næste billede viser. Det holder, og det trives.

Forslag til tilplantning af en gravrække

Havearkitekt, cand. hort. Poul Hansen

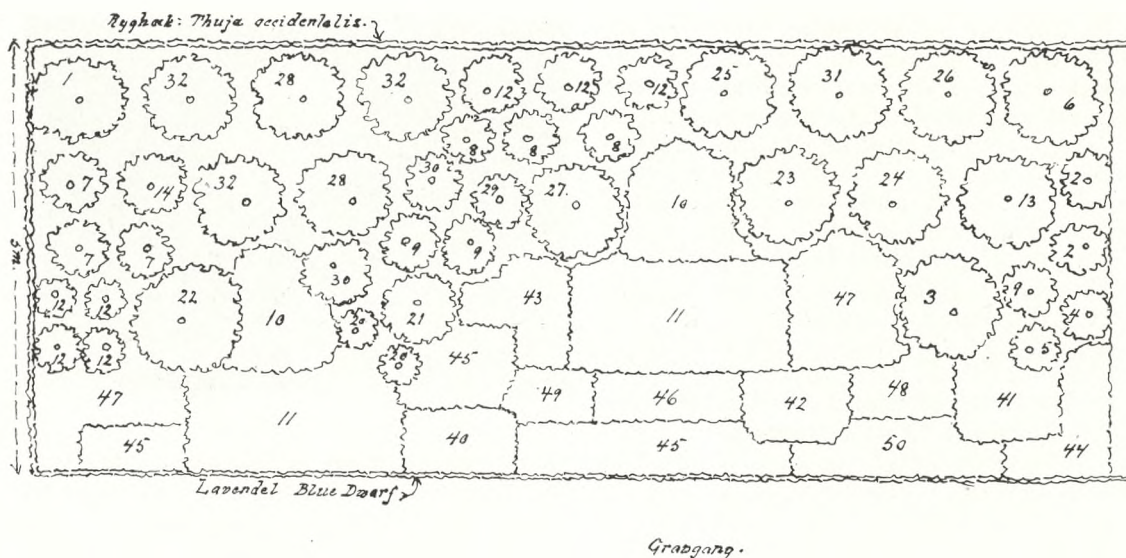
Ved Udvidelse af en Kirkegaard blev der, efter et fra stedlig Side udtalt Ønske, afsat en Gravrække, i dobbelt Grav-længde, „til større Familiegravsteder“ og denne blev som Hovedparten af det øvrige, foreløbig tilsaaet med Græs. Efter et Par Aars Forløb blev man klar over at denne Størrelse af Gravsteder kun ønskes i saa faa Tilfælde, at det ville vare en Aarrække inden ret mange af dem var taget i Brug. Menighedsraadet vedtog da at lade mig planlægge en delvis Tilplantning af Rækken med det for Øje at finde noget nyt vedrørende Gravstedernes Udformning til Variation fra det paa Stedet mest anvendte — forskellige Former af Sten, som Ramme om Perlegrus eller Marmorskærver med mere eller mindre Beplantning. Jeg valgte da og fik Menighedsraadets Godkendelse af en fuldstændig Tilplantning, foreløbig for Halvdelen af Rækken. Se planen s. 10.

Mit Forbillede er den lave buskagtige Bevoksning man kan træffe i Lysninger inde i Skoven, og det Plantemateriale jeg fandt anvendelig var dels stedsegroenne Planter varierende i Størrelse og Form

fra Rhododendron (Alperoser) og Juniperus chin. pfitzeriana (Kinesisk Enebær) til Erica (Klokkelyng), dels løvfældende Blomsterbuske ligeledes varierende, fra Spiræa van Houttei til de lave og krybende Dværggyvel (Former af Cytisus og Genista) og med visse Former af lave rodfaste Stauder imellem — især i Forgrunden f. Eks. Aster alpinus, Armeria, Iberis, Nepeta og Dværglavendel. En saadan Beplantning harmonerer godt med de højere voksende Træer, der omgiver Kirkegaarden, eller Gravgaarden paa denne. Med det rette Plantevalg — Planter med tæt Løv — og passende Planteafstand er Renholdelsesarbejdet meget overkommeligt. Efterhaanden som Ønsker herom fremkommer tænkes Rækken delt i Familiegravsteder, med 4—6 eller flere Kistepladser i hver, efter Ønske. Beplantningen kan da med meget smaa Ændringer passes i en saadan Inddeling. Hække mellem Gravstederne tænkes undgaaet. Inddelingen kan foretages ved Nedsættelse af diskrete Sten.

Ved Begravelser maa der selvfølgelig fjernes en større eller mindre Del af Be-

plantningen, men har man fortrinsvis valgt Buske med fint forgrenet Rodnet kan mange af disse godt plantes igen, eller hvis Aarstiden er særlig uheldig, kan der i Kirkegaardens eller Planteskolens Beholdninger let findes Planter, der ved Flytning med Klump hurtigt kan udbedre det fremkomne Brud i Bevoksningen.

Ved Udarbejdelse af Beplantningsplanen er der jævnsides med andre skønhedsmæssige Synspunkter ogsaa taget Hensyn til den Størrelse Planterne kan forventes at faa i nogenlunde udvokset Tilstand. Det er jo Meningen, at de forholdsvis hurtigt skal dække Bunden, men ved for tæt Plantning kommer Planternes naturlige Form og Skønhed jo ikke til Udvikling. Naar der er anvendt lidt flere Plantearter end egentlig ønskeligt skyldes dette, at Feltet ogsaa skulde gøre Tjeneste til Studier over de enkelte Arters Egnetted for Stedet. At vælge de rette Plantearter og af disse at sammenstille en Beplantning rigtigt, kræver et indgaaende Studium af Planternes Størrelse, Voksemaade og Ejendommeligheder — i nogenlunde udvokset Tilstand, men byder til Gengæld paa saa mange rige Muligheder for at skabe noget virkelig skønt.

Planter til dobbelt gravrække:

1. *Berberis thunbergii atropurpurea*. — 2. *Chaenomeles langanaria*. — 3. *Contoneaster salicifolia floccosa*. — 4. *Cytisus purpureus*. — 5. *Cytisus purpureus incarnatus*. — 6. *Deutzia* hybr. „Mont Rose“. — 7. *Hypericum patulum* „Henryii“. — 8. *Philadelphus* hybr. „Gerbe de Niede“. — 9. *Potentilla fruticosa*. — 10. Rose „Peace“. — 11. Rose „Orange Triumph“. — 12. *Spiræa bumalda* „Anthony Waterer“. — 13. *Weigelia florida purpurea*. — 14. *Weigelia* hybr. „Kosters var.“ — 20. *Berberis buxifolia nana*. — 21. *Berberis candidula*. — 22. *Chamecyparis pisifera filifera*. — 23. *Cytisus nigricans*. — 24. *Cytisus præcox*. — 25. *Cytisus scoparius* „Andreas“. — 26. *Cytisus scoparius* „Daisy Hill“. — 27. *Juniperus chin. pfitzeriana*. — 28. *Lonicera nitida*. — 29. *Lonicera pileata*. — 30. *Lonicera pileata graciosa*. — 31. *Lonicera pileata yunnanensis*. — 40. *Armeria maritima splendens*. — 41. *Aster alpinus*. — 42. *Cytisus decumbens*. — 43. *Erica carnea*. — 44. *Euonymus radicans variegata*. — 45. *Iberis sempervirens*. — 46. *Lavandula officinalis Blue Dwarf*. — 47. *Nepeta mussinii*. — 48. *Potentilla fruticosa beesii*. — 49. *Potentilla fruticosa pyrenaica*. — 50. *Pulsatilla vulgaris*.